

Handläggare
Cajsa Johansson
Utredningsenheten

Diarienummer
2022KS/0289

Kommunstyrelsen

Inriktningsbeslut angående mottagning av flyktingar från Ukraina

Förslag till beslut

1. Samtliga nämnder ansvarar för att förbereda ett mottagande av flyktingar från Ukraina utifrån sina myndighetsansvar.
2. Förvaltningen uppdras att samordna mottagandet samt de interna- och externa informationsinsatser som bedöms nödvändiga.
3. Ärendet justeras omedelbart.

Beslutsnivå

Kommunstyrelsen

Sammanfattning

Sverige räknar med att ta emot ett stort antal människor på flykt från Ukraina den närmaste tiden och kommunerna behöver förbereda sig för att ta emot flyktingar. EU:s ministerråd har beslutat att aktivera massflyktingdirektivet vilket innebär att flyktingar från Ukraina kommer att beviljas tillfälligt uppehållstillstånd i upp till ett år. Genom aktiverandet av massflyktingdirektivet har kommunerna ett stort ansvar för mottagandet.

Samtliga nämnder ska inom sina ansvarsområden säkerställa en god beredskap, samtidig som förvaltningen samordnar arbetet på ett övergripande plan.

Bakgrund

Rysslands invasion av Ukraina som inleddes den 24 februari 2022 har lett till ett oförutsägbart och instabilt läge. UNHCR räknar med att 1,6 miljoner människor bor i de just nu värst drabbade zonerna och att det per den 7 mars 2022 uppskattas nära en och en halvmiljon människor ha flytt över gränsen från Ukraina.¹ UNHCR bedömer att det totalt kan bli fråga om upp emot 5 miljoner flyktingar och att situationens omfattning kan jämföras med flyktingströmmarna 2015–2016.

Den 3 mars 2022 beslutade EU:s ministerråd att aktivera det så kallade massflyktingdirektivet². Direktivet innehåller bestämmelser om tillfälligt skydd för tredjelandsmedborgare som inte har möjlighet att återvända till sitt hemland. Bestämmelserna tillämpas när det vanliga asylsystemet inte kan hantera ett stort inflöde av asylsökande och är ett alternativ till asyl i upp till ett år,³ eller så länge direktivet är aktiverat. Direktivet ger dem

¹ [Kris i Ukraina | Sverige för UNHCR \(sverigeforunhcr.se\)](#), [Situation Ukraine Refugee Situation \(unhcr.org\)](#)

² Direktiv 2001/55/EG.

³ Ytterligare förlängning av det tillfälliga skyddet kan begäras av en medlemsstat. Besluta om förlängning fattas av Europeiska rådet.

som omfattas rätt till tillfälligt uppehållstillstånd i EU.⁴ Genom aktiveringen av massflyktingdirektivet har flyktingar från Ukraina även rätt till hjälp med boende, rätt att arbeta, rätt att söka grundläggande vård, rätt till skolgång för barn och visst ekonomiskt bistånd i Sverige.⁵

Sverige räknar med att ta emot ett stort antal människor på flykt den närmaste tiden och kommunerna behöver förbereda sig för att ta emot flyktingar. Migrationsverket förbereder sig för att ta emot flyktingar genom att utöka antalet platser på tillfälliga boenden. Aktiverandet av massflyktingdirektivet innebär dock att även kommunerna har ett ansvar för ensamkommande samt de flyktingar som själva väljer att bosätta sig i kommunen, eller som anvisas till kommunen av Migrationsverket.⁶ Det är kommunens ansvar att säkerställa:

- Boende till de som anvisas till kommunen genom Migrationsverket enligt bosättningslagen
- Vid behov ge praktisk hjälp i samband med bosättning
- Förskola och skola
- Utbildning i svenska för invandrare (SFI)
- Vuxenutbildning
- Samhällsorientering
- Vid behov ge kompletterande försörjningsstöd och annat socialt bistånd efter ansökan
- Boende och omsorg för ensamkommande barn
- Väcka talan om eller anmäla behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare till ensamkommande barn med uppehållstillstånd.

Ärendebeskrivning

Om ett stort antal människor flyr till Sverige under de kommande veckorna behöver kommunerna förbereda sig för att hantera mottagandet. Värmdö kommun har en organisation för att ta emot personer på flykt och kan inom ordinarie organisation hantera även en ansträngd situation. Nedan redogörs för de organisatoriska förutsättningarna i Värmdö kommun i dessa frågor.

Nämndernas ansvar och mandat

Alla nämnder kan komma att bli berörda utifrån sina ansvarsområden varför en ökad beredskap i samtliga nämnder bedöms nödvändig. Det är dock primärt vuxenutbildnings- och arbetslivsnämnden och socialnämnden som ansvarar för mottagandet av människor på flykt.

Vuxenutbildnings- och arbetslivsnämnden ansvarar för integration av nyanlända (18-65år) och hanterar inom detta uppdrag frågor om bosättning, stöd och samhällsorientering samt vuxenutbildning och utbildning i svenska för invandrare (SFI).⁷ Nämnden ansvarar även för

⁴ [EU överens om att aktivera massflyktingdirektivet - Regeringen.se](#)

⁵ [Situationen i Ukraina - Migrationsverket](#)

⁶ [Nyanlända | SKR](#)

⁷ [Service för nyanlända - Värmdö kommun \(varmdo.se\)](#)

försörjningsstöd i form av ekonomiskt bistånd. Principerna för ekonomiskt bistånd till nyanlända regleras i kommunens riktlinje för ekonomiskt bistånd.⁸

Socialnämnden ansvarar för kommunens uppgifter angående ensamkommande barn enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. (1994:137), socialtjänstlagen (2001:453) och annan lagstiftning av samma karaktär.

I det fall det blir aktuellt att ombesörja förskola och skola för flyktingar från Ukraina är det utbildningsnämndens ansvar att enligt gällande lagar och styrdokument erbjuda utbildning.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts ansvar och mandat

Instruktion för kommunstyrelsens arbetsutskott⁹ anger att kommunstyrelsens delegationsordning reglerar utskottets beslutanderätt.

I arbetsutskottets instruktion framgår att utskottet är kommunens krisledningsnämnd, på delegation från kommunstyrelsen.¹⁰ Vid en extraordinär händelse aktiveras den centrala, operativa krisledningsgruppen samt krisledningsnämnd. Krisledningsnämnden har rätt att överta beslutanderätt från kommunens övriga nämnder i den utsträckning som krisledningsnämnden finner nödvändigt i den uppkomna krisen. Det är ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott, tillika ordförande i krisledningsnämnden, som avgör om nämnden ska träda i funktion.¹¹

Bedömning

Förvaltningen bedömer att Värmdö kommun har organisatoriska förutsättningar för att ta emot flyktingar från Ukraina. Det nuvarande omvärldsläget kräver dock särskild beredskap i beslutsfattande för att också möta ett förlopp som innebär en extraordinär utveckling som innebär allvarliga störningar i verksamheten, likt de som skedde under 2015-2016.

Kommunerna behöver förbereda sig för att bland annat ta emot ensamkommande barn, erbjuda skolgång till de barn som bosätter sig i kommunen samt erbjuda kompletterande försörjningsstöd vid behov efter ansökan.

En faktor som komplicerar beredskapsarbetet är det faktum att ukrainska medborgare har 90 dagars uppehållstillstånd i Sverige som turister, vilket kan innebära att Migrationsverket inte nödvändigtvis är den första myndighet de som tagit sig till Sverige kontaktar. Förvaltningen ser därför att det är av vikt att informera såväl internt som externt om att flyktingar från Ukraina ska ta kontakt med Migrationsverket för registrering.

Förvaltningen ser en oro bland medborgare som kan komma att kräva insatser från kommunen. Verksamheterna har en grundläggande beredskap att hantera medborgare och brukares sociala och psykiska behov inom ramen för sina respektive uppdrag. Vid mer

⁸ [Riktlinjer för ekonomiskt bistånd.pdf \(varmdo.se\)](#)

⁹ [Instruktion för kommunstyrelsens arbetsutskott.pdf \(varmdo.se\)](#)

¹⁰ Det innebär att utskottet uppfyller kommunens åtaganden i enlighet med lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544) och lagen om totalförsvar och höjd beredskap (1992:1403).

¹¹ Kommunstyrelsens delegationsordning, punkt 2.5.2

omfattande samhällsstörningar kan dock även POSOM behöva träda in för att ge stöd i krishanteringen.¹² POSOM initieras vid händelser där det upplevs finnas ett stort behov av psykosocialt omhändertagande. Vidare bedömer förvaltningen att det kommer att finnas många invånare som vill bidra genom frivilliga insatser. Dessa initiativ behöver kommunen ha en organisation för att möta.

Förvaltningen föreslår utifrån ovanstående att respektive nämnd, inom sitt myndighetsansvar, förbereder för ett mottagande av flyktingar från Ukraina. Vidare föreslås att förvaltningen får i uppdrag att samordna förberedelserna mellan nämnderna och ansvara för de interna- och externa informationsinsatser som bedöms nödvändiga.

Läget i omvärlden frändras snabbt, därför kommer förvaltningen löpande redovisa den samlande nulägesbilden till kommunstyrelsens arbetsutskott. Detta för att möjliggöra ett snabbt aktiverande av krisledningsnämnd vid behov.

Ekonomiska konsekvenser

Om ett mer omfattande mottagande blir aktuellt så kommer detta påverka de flesta verksamheter. Bland annat kan det bli aktuellt att bereda platser i förskola och skola samt att tillhandahålla kompletterande ekonomiskt bistånd, vilket innebär ökade kostnader för verksamheterna.

Förvaltningen har fått uppgifter om att Migrationsverket kommer att täcka de initiala kostnaderna för mottagandet. Detaljerna kring detta är dock inte klara. Förvaltningen bevakar att kommunen tar del av de statsbidrag som kan bli aktuella för att täcka kostnaderna för mottagandet.

Konsekvenser för näringslivet

Förslaget till beslut bedöms inte ha några direkta konsekvenser för näringslivet.

Konsekvenser för miljön

Förslaget till beslut bedöms inte ha några direkta konsekvenser för miljön.

Konsekvenser för medborgarna

Den pågående situationen kan både innebära oro bland medborgarna i kommunen och vilja att bidra med frivilliga insatser. I de förberedelser som initierats ingår att ta vara på det engagemang som finns i civilsamhället och att ha en beredskap för att möta medborgarnas oro.

Konsekvenser för barn

Särskild hänsyn måste tas eftersom det främst förväntas vara kvinnor och barn som flyr. Berörda verksamheter måste också arbeta särskilt med den oro som finns hos barn med anledning av situationen i Ukraina.

¹² POSOM står för Psykiskt och Socialt Omhändertagande och är en grupp bestående av kommun och samverkande aktörer som ger stöd till drabbade och anhöriga i krissituationer.

Artikel 22 i barnrättslagen anger att staten ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn som söker flyktingstatus får lämpligt skydd och humanitärt bistånd. Förvaltningens ansvarsfördelning mellan nämnderna, och därutöver förvaltningens övergripande samordning, ska säkerställa att mottagandet av ukrainska flyktingar sker utifrån barnets bästa, och att deras rättigheter utifrån barnrättslagen tas tillvara.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret

Handlingar i ärendet

Nr	Handling	Biläggs/Bilaggs ej
----	----------	--------------------

Sändlista för beslutsexpediering

Samtliga kontorschefer

Samtliga nämndordförande

Cecilia Lejon
Kommundirektör

Elin Brunell
Kontorschef kommunledningskontoret